



Interreg
Latvija–Lietuva

Eiropas Reģionālās attīstības fonds



EIROPAS SAVIENĪBA

LLI-313 «Aizraujošs ceļojums muižu
parkos četros gadalaikos»/
«4SeasonsParks»

Apmācības Zemgales piļu un muižu parku
apsaimniekotājiem

VĒSTURISKO MUIŽU UN PARKU ATJAUNOŠANAS UN APSAIMNIEKOŠANAS VADLĪNIJAS

Kristīne Dreija
Ainavu arhitekte, Dr.arch.
Jelgava, 27.11.2018

Ainavu arhitektūra un plānošana – STARPDISCIPLINĀRA NOZARE

- AINAVU ARHITEKTS
- ARHITEKTS
- VĒSTURNIEKS
- ARHEOLOGS
- SOCIĀLANTROPOLOGS
- DENDROLOGS
- SUGU UN BIOTOPU EKSPERTS
- HIDROINŽENIERIS
- DĀRZNIEKS
- SABIEDRĪBA
-



JAUTĀJUMI

- Parku dendroloģiskā inventarizācija / bioloģiskās daudzveidības novērtējums.
- Bīstamo koku apsaimniekošana
- Kultūras un dabas mantojuma mijiedarbe.
- Vēsturisko materiālu izpēte
- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas
- Vēsturiska ainavas un laikmetīgu elementu / risinājumu mijiedarbe
- Parku atjaunošanas principi / labās prakses
- Lietusūdens un meliorācijas jautājumi
- Piebraucamie ceļi un stāvvietas
- Labiekārtojuma risinājumi (margas, kāpnes, apgaismojums)
- Finansējuma piesaiste parku attīstībā

DABAS MANTOJUMS

VĒSTURE

PLĀNOŠANA

FINANSES

- Vēsturisko materiālu izpēte
- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas
- Vēsturiska ainavas un laikmetīgu elementu / risinājumu mijiedarbe

JAUTĀJUMI

- **Vēsturisko materiālu izpēte**

PIĻU UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

Pieminekļu dokumentācijas centrs (Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde (bij. VKPAI))

Latvijas Valsts Vēstures arhīvs (LVVA)

Latvijas Nacionālā bibliotēka (digitālā bibliotēka www.lndb.lv)

Vietējie muzeji / bibliotēkas / baznīcu materiāli

www.vesture.dodies.lv

www.melioracija.lv

www.kadastrs.lv

www.google.lv

www.lv.wikipedia.org

www.lvmgeo.lv

Rundāles pils bibliotēka

- **Vēsturisko materiālu izpēte**

PIĻU UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

Pieminekļu dokumentācijas centrs (Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde (bij. VKPAI))

Pieminekļu dokumentācijas centra lasītava (materiāli iepriekš jāpasūta dokumentacija@mantojums.lv)

Piektdien 10:00 - 14:00

Pieejamie materiāli: ..\Files.fm_Elejas_muiža\vkpai_5192_474_C_W.pdf

- Vēsturiskās kartes
- Fotomateriāls
- Apraksti (vēstules / izgriezumus no periodikas)
- Arhitektoniskā, u.c. izpētes
- Inventarizācijas
- Iesniegumi / Ziņojumi
- Lēmumi
- Būvprojekti

- **Vēsturisko materiālu izpēte**

PIĻU UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

Latvijas Valsts Vēstures arhīvs (LVVA)

Pieejamie materiāli:

- Visa veida arhīva materiāli (kartes, apraksti, periodikas, fotomateriāls, utt.)
- 17.gs. zviedru kadastra materiāli
- Muižu plāni 18.,19.gs.
- 20.gs.sākums Agrārās reformas kartes (muižu zemju sadalīšanas materiāli)
- 1920.-1940.gads Latvijas armijas štābu kartes

JAUTĀJUMI

- Vēsturisko materiālu izpēte

PIŅŪ UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

Latvijas Valsts Vēstures arhīvs (LVVA)



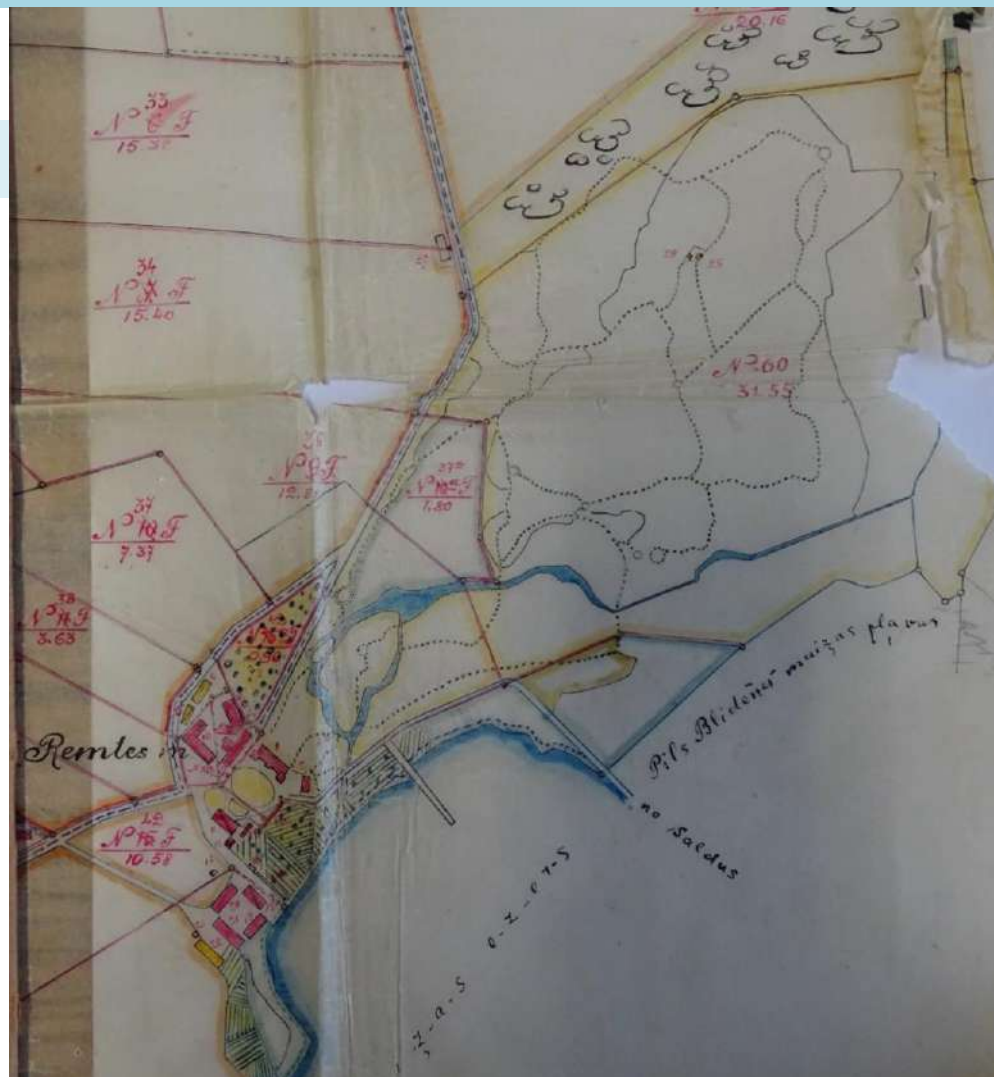
Zemes sadalīšanas projekta plāns Remtes muižas kalpu mājām (1925.gads)

JAUTĀJUMI

- **Vēsturisko materiālu izpēte**

PIŅŪ UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

Latvijas Valsts Vēstures arhīvs (LVVA)



Remtes muižas parka plāns. Zemes sadalīšanas projekta plāns Remtes muižas kalpu mājām (1925.gads)

- Vēsturisko materiālu izpēte

PIŅŪ UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

Latvijas Nacionālā bibliotēka (digitālā bibliotēka <https://www.lndb.lv/>)



Meklēt...

☒ Digitālie objekti ☐ LNB katalogs ☐ Visi krājumi [Izvērstā meklēšana](#)

GRĀMATAS > | PERIODIKA > | KARTES > | ATTĒLI > | AUDIO, VIDEO > | WWW ARHĪVS >
KOLEKCIJAS > | LNB KATALOGS > | DATUBĀZES >

www.zudusilatvija.lv

JAUTĀJUMI

- Vēsturisko materiālu izpēte

PIŅU UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

Vietējie muzeji / bibliotēkas / baznīcu materiāli



4. Anketas apkopojums

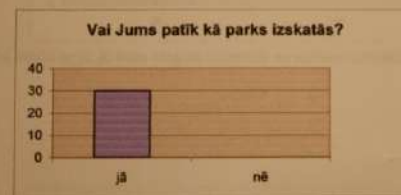
Tika aptaujāti 30 respondenti. (Skatīt pielikumu Nr. 11)

1.



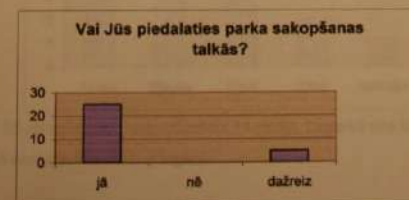
Šajā diagrammā var redzēt, ka no visiem aptaujātajiem cilvēkiem, 10 no tiem iet uz parku bieži, bet reti iet 20 aptaujātie.

2.



Uz šo jautājumu visi atbild ar "jā", jo visiem patīk kā parks izskatās.

3.



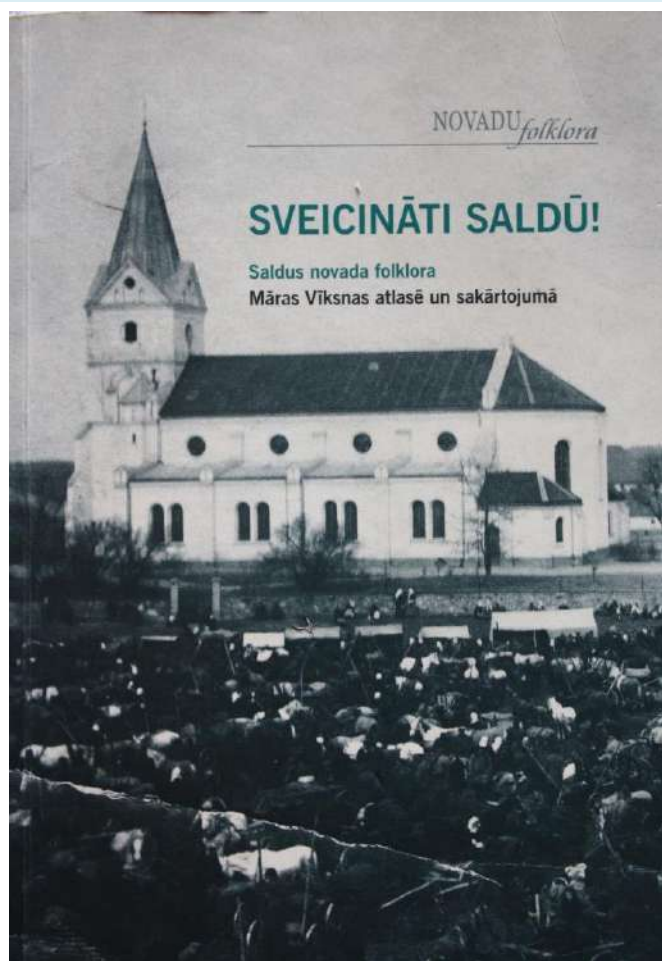
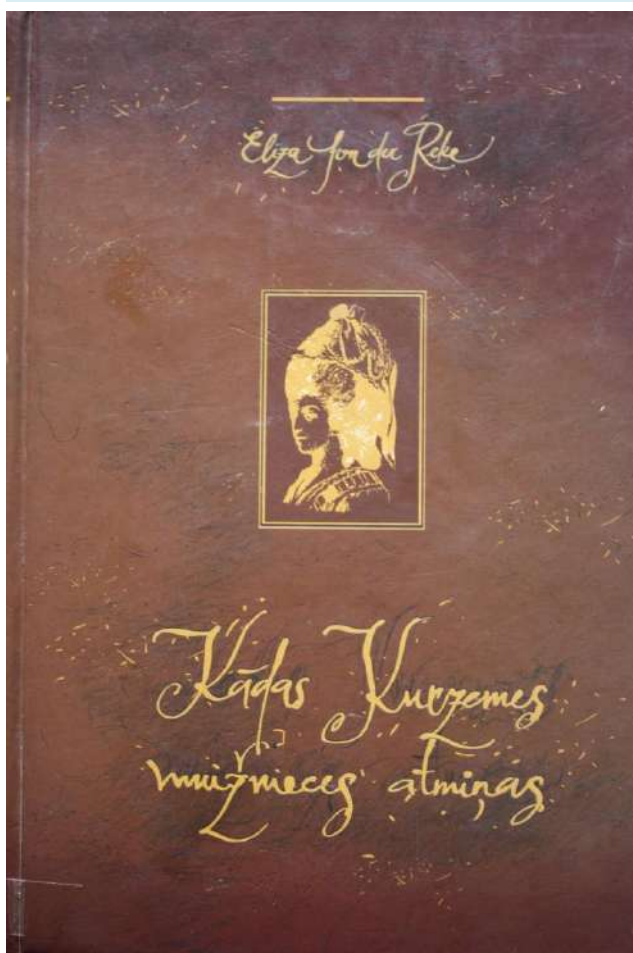
25 respondenti piedalās parka sakopšanas talkās, bet atlikušie 5 apmeklē talkas dažreiz.

JAUTĀJUMI

- Vēsturisko materiālu izpēte

PIĻU UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

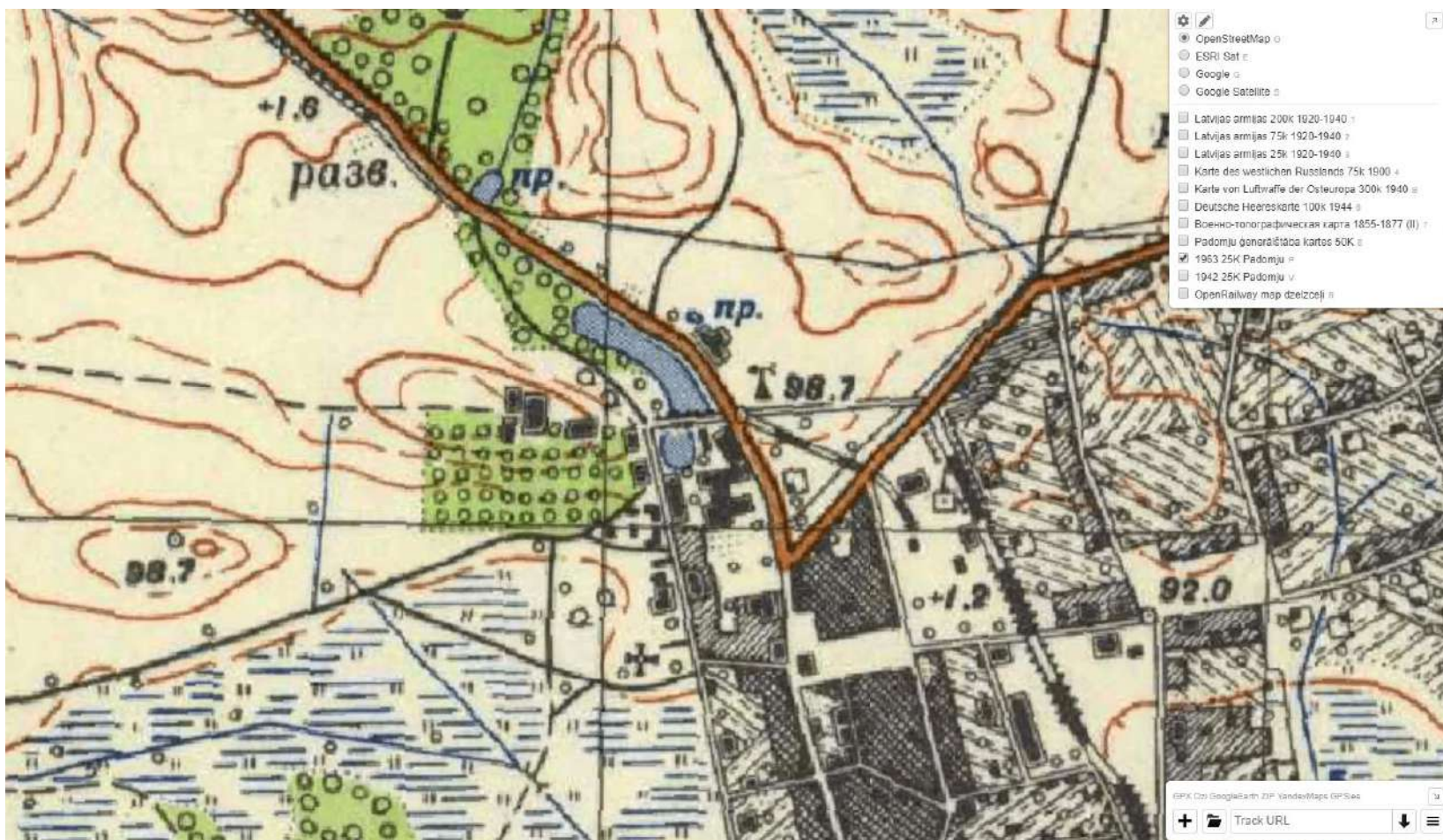
Vietējie muzeji / bibliotēkas / baznīcu materiāli



- Vēsturisko materiālu izpēte

PIĻU UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

www.vesture.dodies.lv



JAUTĀJUMI

- Vēsturisko materiālu izpēte

PIŅU UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

www.kadastrs.lv



- Vēsturisko materiālu izpēte

PIŅŪ UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

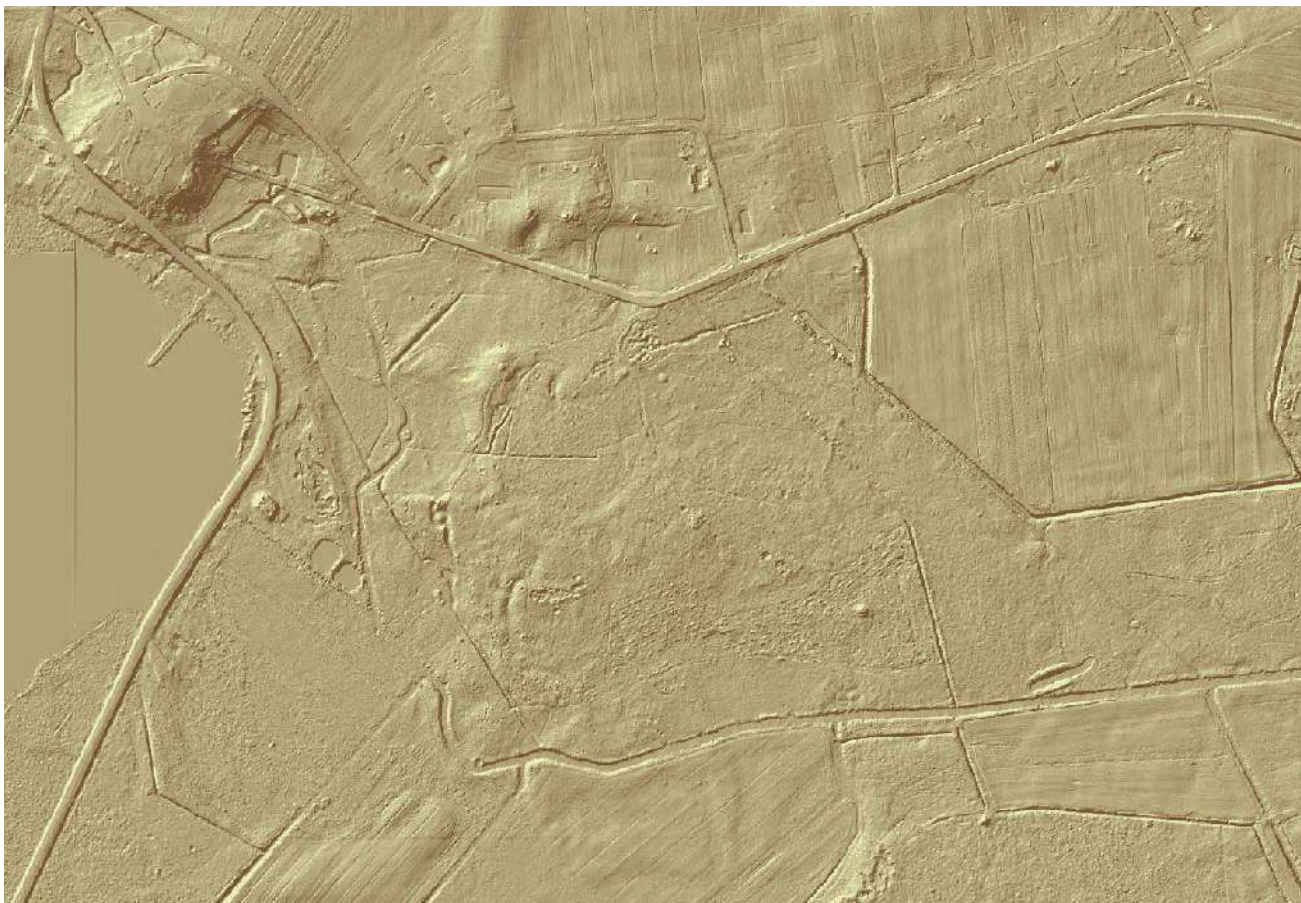
www.melioracija.lv



- Vēsturisko materiālu izpēte

PIĻU UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

www.lvmgeo.lv



JAUTĀJUMI

- Vēsturisko materiālu izpēte

PIĻU UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

www.lv.wikipedia.org

www.google.lv

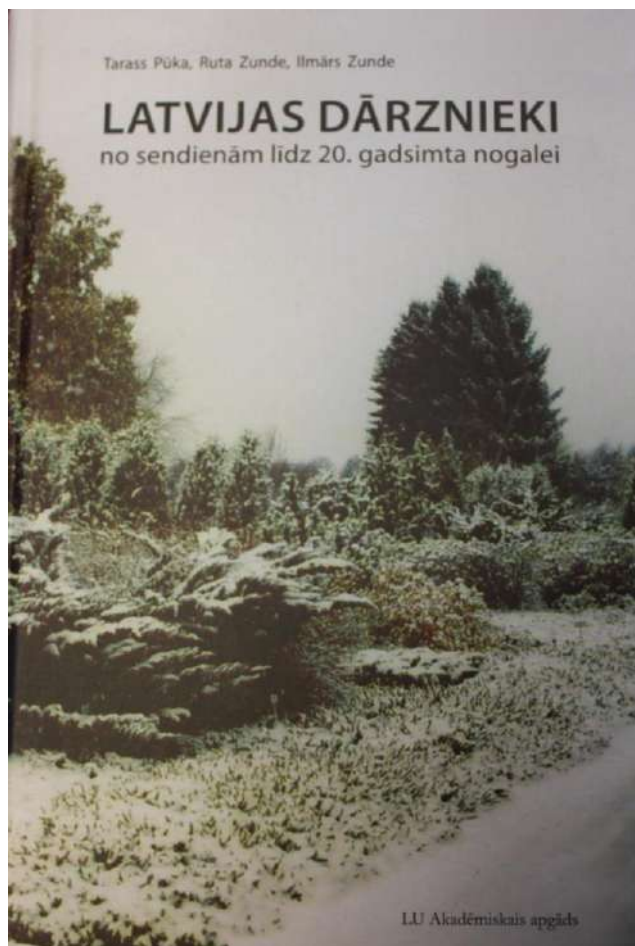


JAUTĀJUMI

- Vēsturisko materiālu izpēte

PIŅŪ UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

Rundāles pils bibliotēka



Dārzkopības komercfirmas "C. W. Schoch"
stādaudzētavu produkcijas saņēmēji 1895./1896. g. un
1915.-1920. g.

Sūtījuma adrese	Pilnvarotie sūtījuma saņēmēji, dārznieki	Pasūtītājs ¹²⁰
Vidzeme		
Cēsu apriņķis		
Bērzaunes pils	J. Burkins	
Būksēres	J. Bērziņš	
Bočauskas muiža	A. Krūmiņš	
Cēsu pils	Jānis Kaufmanis, M. Gaile, Birkhāns	Grāfs, senators A. fon Zīverss
Cēsis, mākslas un komercdārzniecība	J. Šmits	
Cēsis	Komercdārznieks F. Groskopfs; P. Jurjāns, M. Šteinblūms	
Cēsis, Vinterkalns	Sedmalis	
Cesvaines pils	O. Kļaviņš	
Dzelzava	Oto (Otto) Lazdiņš	
Gatarta, Bormaņi Valmieras apr.	J. Kārklis	
Graši	A. Davids, H. Māliņš	Dr. H. fon Kālens
Jāņmuiža pie Cēsim	Vālungs	Barons fon Hāre
Jaunkalsnava, Cesvaines mācītājmuiža	Jānis Jagds	Barons fon Kleists Cerkstens, mācītājs Aunings
Kaive	Zariņš	
Kārjamuiža	F. Šternbergs	Barons fon Buholcs
Mārciena	K. Verners, J. Iltals	Barons fon Maidels
Meirānu muiža	S. Rozītis	
Nēķina muiža	P. Hofmanis, K. Mūrnieks	
Sāviens, Sausnēja	Mākslas dārznieks Augusts Vīcups	
Sērmūkši	Lipats	Barons M. fon Krīdeners
Vecdrusti	P. Mellups	
Veckalsnava	Miezītis	
Vecpiebalga	Jēkabs Upītis, P. Ezergailis	Barons fon Volfs
Vestiņa	Komercdārznieks F. Reiters	Barons P. fon Pālēns
Vietalva	Johans Jakobsons	
Krapas muiža, Stāmeriena	Drille	
Ķemere	K. Baķis	

¹²⁰ Minētas izcilākās personības.

- Vēsturisko materiālu izpēte

PIŅŪ UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

Rundāles pils bibliotēka



LAUKU APVIDU VECIE PARKI

Viena no vērtīgākajām Latvijas dabas bagātībām ir lauku apvidu vecie parki. Latvijā ir uzskaitīts 81 parks, kas atrodas valsts aizsardzībā. Tie jākopj un jāsaudzē.

Daudzi vecie parki ir ievērojami ar apbūves ansambliem, no kuriem daļa ir arhitektūras pieminekļi, piemēram, Rundāles pils, Kazdangas muiža, Lielstraupes u. c. parki. Vecie lauku apvidu parki radīti laikā no 18. gs. līdz 20. gs. sākumam. Bijušo muižu apbūves kompleksi līdz ar parkiem parasti atrodas skaistās vietās — ezeru vai upju krastos (Burtnieku, Stāmerienas, Mežotnes, Ziedoņu, Krāslavas, Jumpravas u. c. parki), kalnu nogāzēs un uzkalnos, mežu malās. Pie atsevišķām muižām ir radīti mākslīgie dīķi, izveidotas arī zivju dīķu sistēmas (Kazdangas, Ēdoles, Rūmenes, Pelču parkos u. c.).

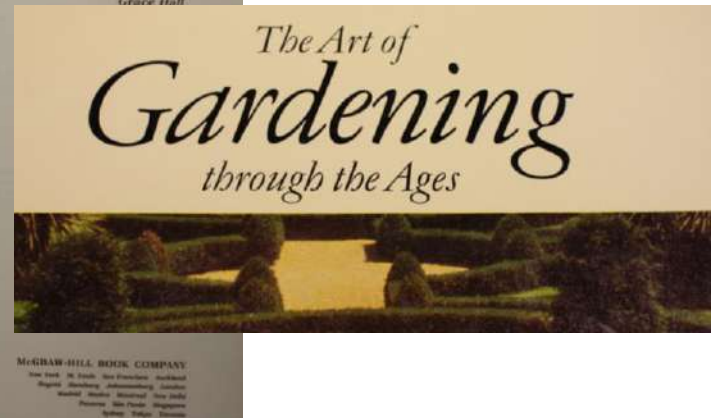
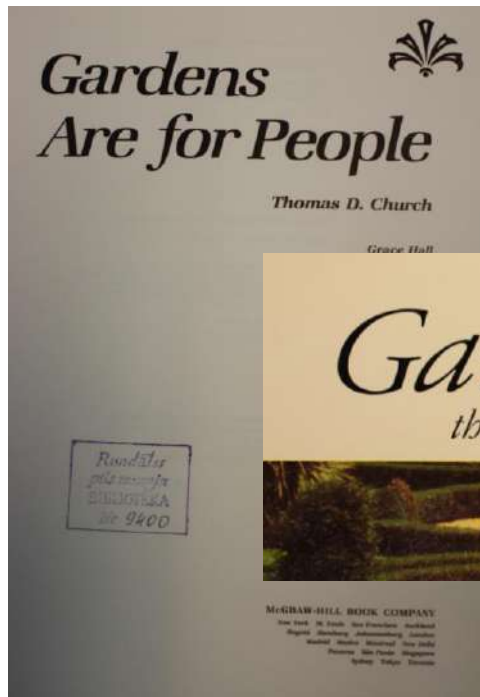
Parkos bez galvenajiem būvju ansambliem atrodas arī dažādas parka celtnes — lapenes, tiltiņi, soli, groti, vāzes, paviljoni, kā arī kapsētas un kapličas.

JAUTĀJUMI

- Vēsturisko materiālu izpēte

PIŅŪ UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

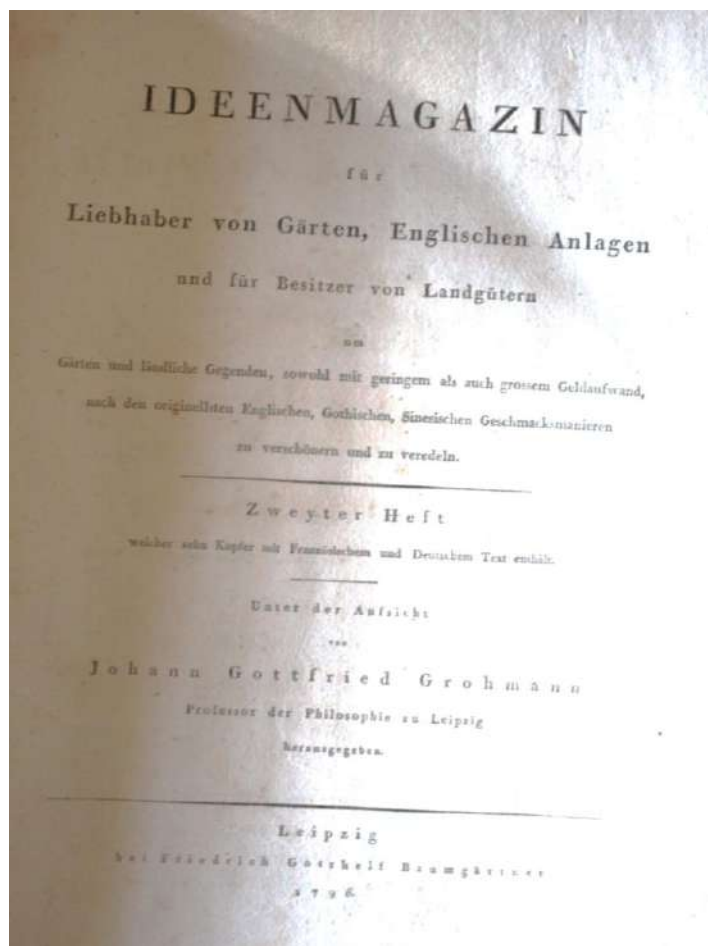
Rundāles pils bibliotēka



- Vēsturisko materiālu izpēte

PIŅU UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

Rundāles pils bibliotēka



[www.scholar.google.lv](https://books.google.lv/books?hl=lv&lr=&id=kZB0l5yewqcC&oi=fnd&pg=PP3&dq=+ideenmagazin+liebhaber+vo+n+garten+englischen+anlagen&ots=lmjutrBr4y&sig=PJlaAjYkzcVTJG5DsrLkhAul1lg&redir_esc=y#v=onepage&q=id eenmagazin%20liebhaber%20von%20garten%20englischen%20anlagen&f=false)

https://books.google.lv/books?hl=lv&lr=&id=kZB0l5yewqcC&oi=fnd&pg=PP3&dq=+ideenmagazin+liebhaber+vo+n+garten+englischen+anlagen&ots=lmjutrBr4y&sig=PJlaAjYkzcVTJG5DsrLkhAul1lg&redir_esc=y#v=onepage&q=id eenmagazin%20liebhaber%20von%20garten%20englischen%20anlagen&f=false

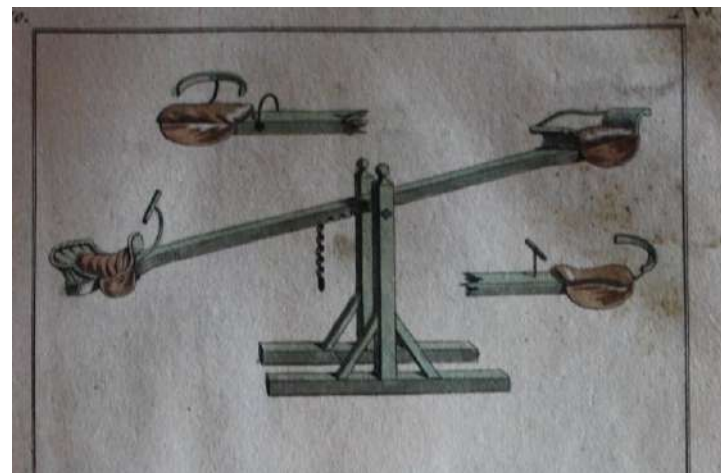
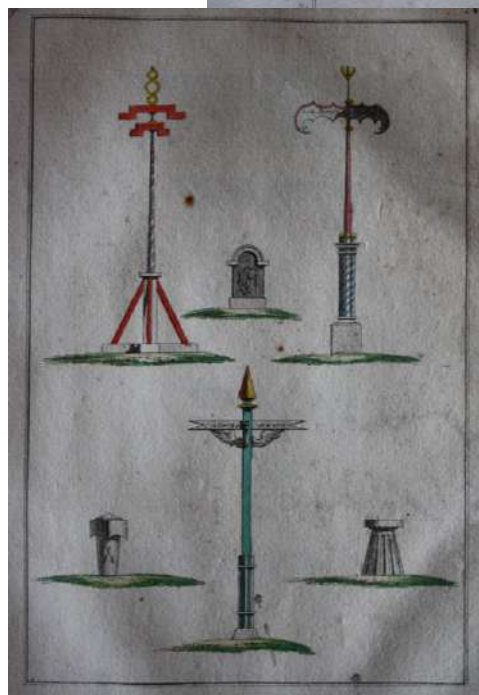
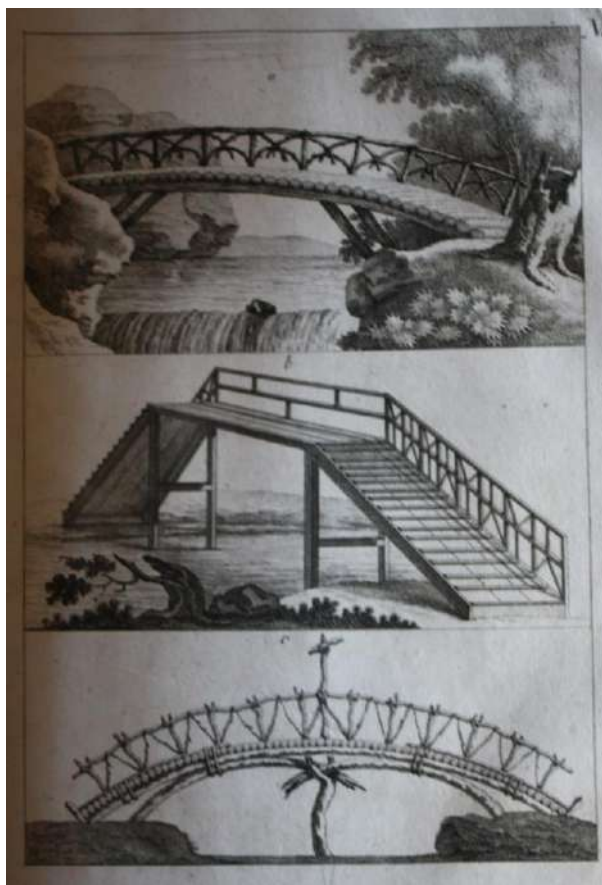
IDEJU ŽURNLĀS dārzu un angļu ainavu parku mīļotājiem, 1796.gads

JAUTĀJUMI

- Vēsturisko materiālu izpēte

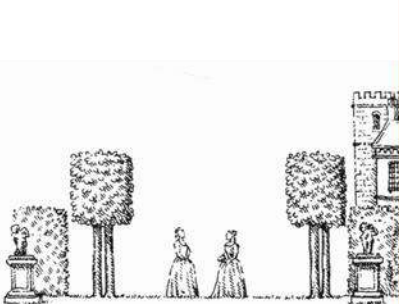


PIĻU UN MUIŽU IZPĒTES MATERIĀLI:

Rundāles pils bibliotēka


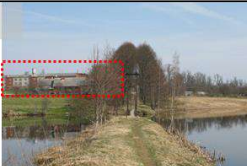














IDEJU ŽURNLĀS dārzu un angļu ainavu parku mīlotājiem, 1796.gads

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

				
16.–18. gs.	18. gs.	19. gs.	20. gs.	21. gs.
Renesanses un Baroka dārzi <i>Formāla liepu aleja, cirptu bosketu iekļauta</i>	Angļu ainavu parki <i>Liepu aleja atgūst dabisku formu un krūmu grupas ieskauj stumbrus</i>	Angļu ainavu parki <i>Koku un krūmu grupas attīstījušās savvaļā</i>	Dārzu un parku degradācija <i>Ir zudusi sākotnējā kompozīcija un veidojas jauna veģetācija</i>	Dārzi un parki kā mantojums <i>Orģinālā kompozīcija un ritms ir mazinājies</i>
				

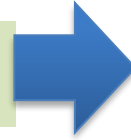
• 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

Ainavas transformācijas faktori un izraisīto seku analīze	Attēls	Pozitīvās un negatīvās ietekmes analīze
Urbānās slodzes palielināšanās  <div>Ilgtermiņa sekas Sarežģīta likvidācija</div>		Kompleksa teritorijā ienesti jauni būvapjomi. "+" teritorijā ir apdzīvota, nodrošināta infrastruktūra, darbaspēks; "-" mainās kompozīcija, skatu kvalitāte.
Kompleksu galveno ēku funkcionalitātes maiņa  <div>Īstermiņa sekas Viegla likvidācija</div>		Parkā ienestas jaunas struktūras. "+" regulāri izmantots, apsaimniekots; "-" mainās ainavas kompozīcija, reljefs, segums, skatu kvalitāte.
Jaunas infrastruktūras izveide  <div>Ilgtermiņa sekas Neiespējama likvidācija</div>		Parka teritorija sadalīta. "+" augsta vizuālā un fiziskā pieejamība; "-" mainās kompozīcija, reljefs, skatu kvalitāte. Zudusi integritāte.
Industriālo objektu attīstība lauku ainavā  <div>Ilgtermiņa sekas Sarežģīta likvidācija</div>		Kompleksa kultūrvēsturiskajā apjomā ienesti jauni būvapjomi. "+" nav pozitīvas ietekmes; "-" mainās kompozīcija, estētiskā kvalitāte gan vizuālā, gan kognitīvā sajūtu līmenī.
Lauksaimniecības masivizācija (monokultūras)  <div>Īstermiņa sekas Daļēji viegla likvidācija</div>		Parka ainava izolēta. "+" augsta vizuālā pieejamība; "-" izolēta parka ekoloģiskā sistēma, neskaidra pieejamība,
Militāro objektu izveide  <div>Ilgtermiņa sekas Neiespējama likvidācija</div>		Parka ainava pilnībā transformēta, ienesot jaunas struktūras. "+" var kalpot kā militārais vēstures piemineklis; "-" zudusi vēsturiskā parka koncepcija; degradējusies, pamesta ainava.
Īpašumtiesību faktori: Teritorijas sadrumstalotība  <div>Ilgtermiņa sekas Sarežģīta likvidācija</div>		Parka ainava ir dažādās attīstības stadijās. "+" parka ainava var būt daudzveidīga; "-" konflikti dažādu interešu dēļ, nevienāda izmantošanas un apsaimniekošanas kvalitāte, intensitāte utt., vizuālā ainavas degradācija.

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

Problēmjaautājumi:

- Mainīts novietojums vai apjoms laukumiem un celiņu tīklam / neatbilstošs segums
- Jauno ēkas funkciju nodrošinājums (autostāvvietas, piebraucamie ceļi, sporta laukumi, atkritumu konteineru novietnes, u.c.)
- Degradējušies objekti (estrādes, tualetes, u.c.)
- Neatbilstoši labiekārtojuma elementi – soliņi, apgaismojums, urnas, tiltiņi, u.c.
- Piemiņas vietas
- Haotiski vai mērķtiecīgi (skata aizsedzoši) stādījumi
- Mainīts ūdensteču un tilpju hidroloģiskais stāvoklis



1. Jāveic gājēju, riteņbraucēju un auto transporta **plūsmas analīze**
2. Pēc iespējas jāatjauno loģiski (vēsturiskie) **pastaigu** maršruti
3. Jānomaina segums uz **vizuāli** un funkcionāli iederīgāku

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

1. plūsmas analīze



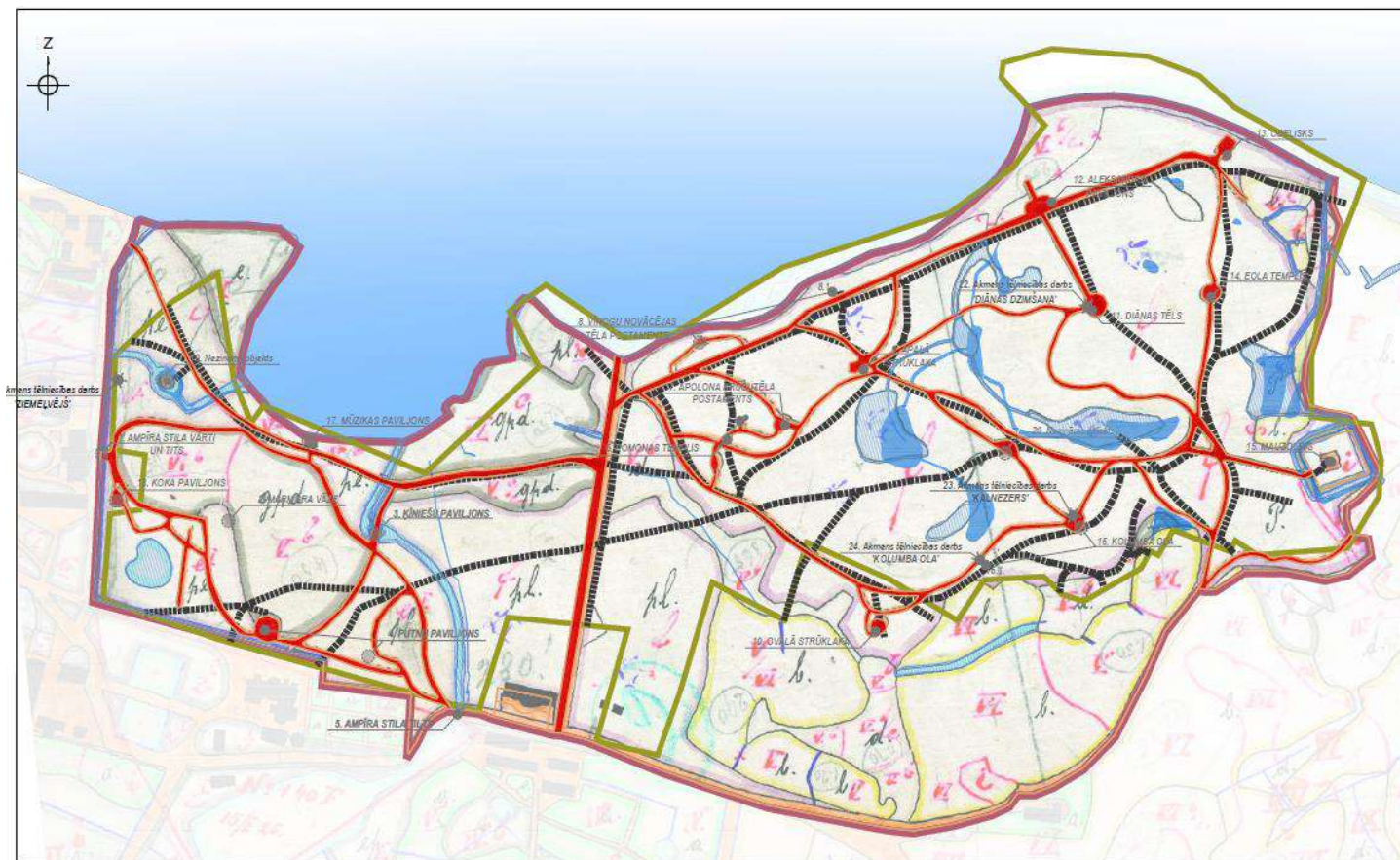
Apzīmējumi:

- Celiņu tīklojums
- P Stāvvietas
- Sabiedriskā transporta pieturvietā
- Ieejas parkā
- Galvenās ieejas parkā
- Mazāk intensīvas ieejas parkā
- Pieeja no ezera puses
- Iestaigātas takas
- Intensīvākā gājēju kustība
- Ūdens transporta kustība
- Skatu virziens

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

2. vēsturiskie **pastaigu** maršruti

1884. gada parka plāns savietots ar esošās situācijas celiņu tīklojumu un parka zilo struktūru



Apzīmējumi:

— Vēsturiskais celiņu tīklojums
 - - - - - Esošais celiņu tīklojums

— Vēsturiskā parka robeža
 — Esošā parka robeža

Arhitektūras mazās formas

Arhitektūras vietas

● Arhitektūras mazās formas precīza novietne

● Arhitektūras mazās formas aptuvena novietne

★ Akmeņu tēlniecības simpozija 'Gadsimtu sasaukšanās' skulptūru precīza novietne

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

3. Seguma nomaiņa uz **vizuāli** un funkcionāli iederīgāku

Vēsturiskie segumi – grants un laukakmens



Ilzenes muižas parks (1900)

JAUTĀJUMI

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

3. Seguma nomaiņa uz **vizuāli** un funkcionāli iederīgāku

Vēsturiskie segumi – grants un laukakmens

Mūsdienīgas alternatīvas???



Jenishpark, Hamburga (2015)

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

3. Seguma nomaiņa uz **vizuāli** un funkcionāli iederīgāku

Vēsturiskie segumi – grants un laukakmens

Mūsdienīgas alternatīvas???



Jenishpark, Hamburga (2015)

JAUTĀJUMI

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

3. Seguma nomaina uz **vizuāli** un funkcionāli iederīgāku

Vēsturiskie segumi – grants un laukakmens



Lībekas vecpilsēta (2015)

Mūsdienīgas alternatīvas???



- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

3. Seguma nomaina uz **vizuāli** un funkcionāli iederīgāku

Vēsturiskie segumi – grants un laukakmens

Mūsdienīgas alternatīvas???



Kuršėnu vecpilsėtas parks, Lietuva (2018)

JAUTĀJUMI

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

3. Seguma nomaiņa uz **vizuāli** un funkcionāli iederīgāku

Vēsturiskie segumi – grants un laukakmens

Mūsdienīgas alternatīvas???



Kuršėnu vecpilsėtas parks, Lietuva (2018)

JAUTĀJUMI

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

3. Seguma nomaiņa uz **vizuāli** un funkcionāli iederīgāku

Vēsturiskie segumi – grants un laukakmens

Mūsdienīgas alternatīvas???



JAUTĀJUMI

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas



Fon Mēdemi pie Elejas muižas pils (19. gs. sākums)

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

Problēmjaautājumi:

- Mainīts novietojums vai apjoms laukumiem un celiņu tīklam / neatbilstošs segums
- Jauno ēkas funkciju nodrošinājums (autostāvvietas, piebraucamie ceļi, sporta laukumi, atkritumu konteineru novietnes, u.c.)
- Degradējušies objekti (estrādes, tualetes, u.c.)
- Neatbilstoši labiekārtojuma elementi – soliņi, apgaismojums, urnas, tiltiņi, u.c.
- Piemiņas vietas
- Haotiski vai mērķtiecīgi (skata aizsedzoši) stādījumi
- Mainīts ūdensteču un tilpju hidroloģiskais stāvoklis



1. Vismazākā **iejaukšanās** vēsturiskā vidē
2. **Vizuāli neuzbāzīgs / nekontrastējošs**
3. **Laikmetīgs**

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

Problēmjaautājumi:

- Mainīts novietojums vai apjoms laukumiem un celiņu tīklam / neatbilstošs segums
- Jauno ēkas funkciju nodrošinājums (autostāvvietas, piebraucamie ceļi, sporta laukumi, atkritumu konteineru novietnes, u.c.)
- Degradējušies objekti (estrādes, tualetes, u.c.)
- Neatbilstoši labiekārtojuma elementi – soliņi, apgaismojums, urnas, tiltiņi, u.c.
- Piemiņas vietas
- Haotiski vai mērķtiecīgi (skata aizsedzoši) stādījumi
- Mainīts ūdensteču un tilpju hidroloģiskais stāvoklis



1. Uz **vēsturiskām liecībām** balstīti risinājumi
2. Skaidri nolasāms jaunpienesuma **uzstādīšanas laiks**
3. **Laikmetīgs**, vizuāli neuzbāzīgs, bet kontrastējošs risinājums

JAUTĀJUMI

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas



Jenishpark, Hamburga (2015)

JAUTĀJUMI

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas



Jenishpark, Hamburga (2015)

JAUTĀJUMI

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

Vides pieejamība!



Jenishpark, Hamburga (2015)

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

Problēmjaautājumi:

- Mainīts novietojums vai apjoms laukumiem un celiņu tīklam / neatbilstošs segums
- Jauno ēkas funkciju nodrošinājums (autostāvvietas, piebraucamie ceļi, sporta laukumi, atkritumu konteineru novietnes, u.c.)
- Degradējušies objekti (estrādes, tualetes, u.c.)
- Neatbilstoši labiekārtojuma elementi – soliņi, apgaismojums, urnas, tiltiņi, u.c.
- Piemiņas vietas
- Haotiski vai mērķtiecīgi (skata aizsedzoši) stādījumi
- Mainīts ūdensteču un tilpju hidroloģiskais stāvoklis



1. Cieņa pret vēsturiski nozīmīgiem, **kvalitatīviem** pienesumiem
2. Pārvietošana uz citu vizuāli un **tematiski** iederīgāku vietu

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

Problēmjaautājumi:

- Mainīts novietojums vai apjoms laukumiem un celiņu tīklam / neatbilstošs segums
- Jauno ēkas funkciju nodrošinājums (autostāvvietas, piebraucamie ceļi, sporta laukumi, atkritumu konteineru novietnes, u.c.)
- Degradējušies objekti (estrādes, tualetes, u.c.)
- Neatbilstoši labiekārtojuma elementi – soliņi, apgaismojums, urnas, tiltiņi, u.c.
- Piemiņas vietas
- Haotiski vai mērķtiecīgi (skata aizsedzoši) stādījumi
- Mainīts ūdensteču un tilpju hidroloģiskais stāvoklis



1. Cieņa pret **kvalitatīviem (!)** pienesumiem
2. **Drosmīgu** lēmumu (likvidēt / pārvietot / transformēt) pieņemšana, noteikta **mērķa** vārdā

JAUTĀJUMI

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas



Kaucmindes muiža (2012)

- 20.gs. jaunpienesumi parku ainavās, galveno ēku funkcijas

Problēmjaautājumi:

- Mainīts novietojums vai apjoms laukumiem un celiņu tīklam / neatbilstošs segums
- Jauno ēkas funkciju nodrošinājums (autostāvvietas, piebraucamie ceļi, sporta laukumi, atkritumu konteineru novietnes, u.c.)
- Degradējušies objekti (estrādes, tualetes, u.c.)
- Neatbilstoši labiekārtojuma elementi – soliņi, apgaismojums, urnas, tiltiņi, u.c.
- Piemiņas vietas
- Haotiski vai mērķtiecīgi (skata aizsedzoši) stādījumi
- Mainīts ūdensteču un tilpju hidroloģiskais stāvoklis



1. Atbilstošu **speciālistu** piesaiste izpētei
2. **Regulāri** uzturēšanas darbi
3. Hidroloģisko apstākļu pakāpeniska **atjaunošana**



102. att. Parka grāvīji un vēsturiskās ādenstece pavasarī. Nodrošināt ādensteču un grāvju regulāra attīrīšana un padziļināšana, atbilstoši biotopu apsaimniekošanas plānam (56.-58.lpp.). Ievērtēt jaunizveidoto grāvju lietderību, rekonstruējot vēsturiskās ādenstece (K.Ģ. tiešu paviljona atjaunošanas ietvaros)



103. att. Parka grāvīji un vēsturiskās ādenstece vasarā. Nodrošināt ādensteču un grāvju regulāra attīrīšana un izplaušanu, atbilstoši biotopu apsaimniekošanas plānam (56.-58.lpp.). Ievērtēt jaunizveidoto grāvju lietderību, rekonstruējot vēsturiskās ādenstece (K.Ģ. tiešu paviljona atjaunošanas ietvaros)



104. att. Viens no parka centrālajiem dīķiem. Vēsturiski abi centrālie dīķi savienoti viens. Atjaunot ūdens cirkulāciju, iekārtot iespēju uzstādīt strūklaku



106. att. Ūdens spoguļa atvēršana pa skatu līnijām, atsevišķas vietas nodrošinot regulāru dīķmalu pļaušanu



107. att. Aizsargu dīķu atsegšana skatu līnijās. Atjaunot visu parku dīķu savstarpējās savienojumus ar vēsturiskām ūdenstecēm



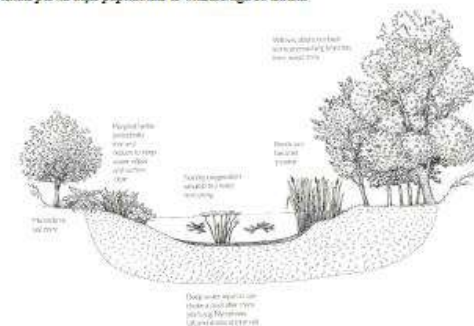
105. att. Vecupes vieta pie ķīniešu paviljona. Perspektīvā plānot vecupes un ķīniešu paviljona atjaunošanu

Vadlīnijas

- Veikt visu parka ūdenstilpju (dīķu, lāņu) inventarizāciju, novērtējot to stāvokli un vēsturisko pamatotību. Izvērtēt dīķu formas un gabarītu atjaunošanu to vēsturiskā veidolā;
- Regulāri, attīrīt ūdenstilpju malas, atsedzot ūdens spoguļi;
- Attīrīt skatu līnijas, atsedzot dīķu kaskādes (skatīt punktu 6.5. Parka ainavas attīstības vadlīniju plāns).



Titsey Park, Anglija. Vēsturiskais parka dīķis papildināts ar mūsdienīgu strūklaku



Dīķa veģetācijas šķērsmatisks attēlojums



Jenisejpark, Vācija. Ainauvisks skats pār parka dīķi



Titsey Park, Anglija. Parka dīķa brastmalas angi

Esošā situācija



108. att. Skats uz Alūksnes ezera ainavu no parka tālākā Z. stūra (aiz Obelīzka). Perspektīvē veidot skatu platformu novāc ezera krastam. Nokļūšanu uz platformu risināt, veidojot gar ezera krastu pastaigu laipas



109. att. Skats uz Alūksnes ezera ainavu no galvenās parka pastaigu takas. Izvērtēt ezera krasta pieejamības iespējas, veidojot atvērta skatus kombinējot ar stādījumiem. Veidot stabili segumu (regulāri pļautu zālienu). Atsevišķās vietās veikt ezera krastmalas atbrīvšanu no niedrēm un citiem krasta aizaugšanu veicinošiem augiem



110. att. Skats uz parka peldvietu. Perspektīvē izvērtēt vietas kā peldvietas labiekārtojuma nepieciešamību. Regulāri atbrīvēt krastu, nepieļaujot tā aizaugšanu



111. att. Skats no Aleksandra paviljona uz parka cemdāko daļu. Nepieļaut nāpāmā ezera malas aizaugšanu, pārskatīt esošo kokaugu stāvokli. Risināt ezera krastmalas pieejamību, veidojot koka laipas

Labas prakses piemēri



Hagenpark, Zviedrija. Udenstilpes krastmalas ainava - krasta augi, kokaugi un pieejamības risinājums



Udrīku moisa pavilions (1920), Igaunija



Schonbusch Park, Vācija



Windsor Great Park, Anglija. Atvērta skats uz ezeru

Vadlīnijas

- Veikt Alūksnes ezera krasta inventarizāciju, apsekot un novērtēt krasta biotopu;
- Veidot krasta ainavu, atsedzot vizuālu un fizisku pieejamību ezeram. Paredzēt kokaugi grupu un soliteru stādījumus, veidojot tuvākus un tālākus skatus;
- Perspektīvē paredzēt ezera krasta pastaigu un dabas izziņu takas, veidotas no koka laipām. Taku posmos paredzēt platformas - ainaviski vērtīgu skatu fiksēšanai, dabas izziņai;
- Popularizēt ezera krastā un ezerā satopamās sugas un biotopus, uzstādot vēsturiskai videi iederīgus informatīvus stendus, veidojot informatīvus bukletus.



Vana-Antsila moisa, Igaunija

Parka skatu līniju apsaimniekošana (1)

Esošā situācija



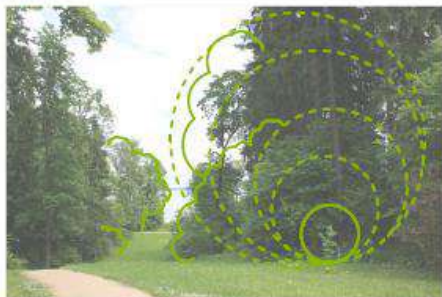
22. att. Tāla skatu līnija uz Tempļa kalnu



23. att. Skats uz Alūksnes armijas daļas teritoriju. Parka A daļa. Nopieciens veidot ar stādījumiem norobežotu parka maiu



24. att. Ainsveits tālais skats uz Tempļa kalnu. Vītoli - ainaviski vērtīgi parka koki



26. att. Tāla skatu līnija uz Alūksnes ezera ainavu. Priekšplānā jauns stādījums - ošols (Quercus). Perspektīvā būtiski mainīts skata līniju, ja netiks korigēts (pabeigts) koka vainags



27. att. Skatās un skatu līnija uz Eola templi

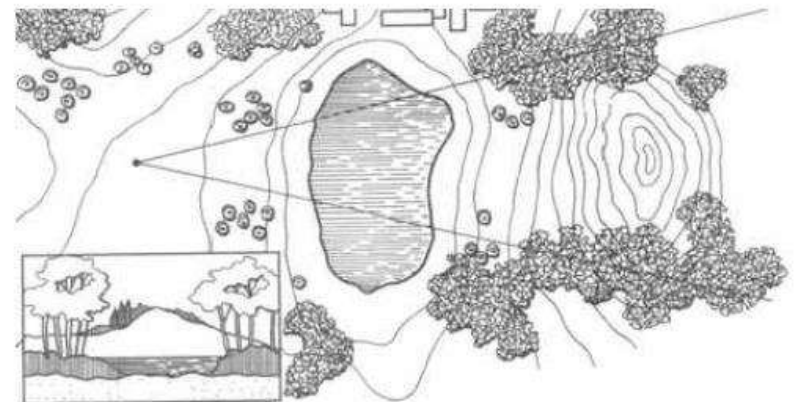
Labas prakses piemēri



Windsor Great park, Anglija. Skatu līnija uz ezeru ainavu. Skatu līnijas malas veido dažāda auguma krāmu grupas un koki



Stowe park, Anglija. Skatu līnija uz Stowe house. Skatu līnijas malas veido koku grupas un regulāri pļauts pļavas tipa zāliens



Parka ainavas tālo skatu līniju veidošanas pamatprincipi

Vadlīnijas

- Apsēkot parka tālo skatu līniju malu jeb ietvaru veidojošo zaļo struktūru - kokus un krūmus;
- Veidot skatu līniju malas izņemot skatu traucējošus kokus, krūmus un papildinot, galvenokārt, ar lielāka un mazāka auguma krūmu grupām un zema auguma kokiem, piemēram, vīkābelēm (*Crataegus*);
- Veidot jaunas skatu līnijas, pamatojoties uz ainavu teoriju un parka raksturu;
- Skatu līnijas veidot dinamiskas, papildinot ar atsevišķi stāvošiem kokiem un ziedošiem krūmiem (25. att.);
- Skatu līniju lauces regulāri pļaut, veidojot līkloču pļaušanas līniju gar esošiem skatu līnijas malas veidojošiem kokaugiem (26., 27. att.);
- Veidot parka robežu noslēdzošus stādījumus, izmantojot dažāda auguma kokus un krūmu grupas (29. att.).

Parka skatu līniju apsaimniekošana (2)

Esošā situācija



28. att. Skats uz Eola tempļi (ziema). Izņemamie masvērtīgie kokaugi



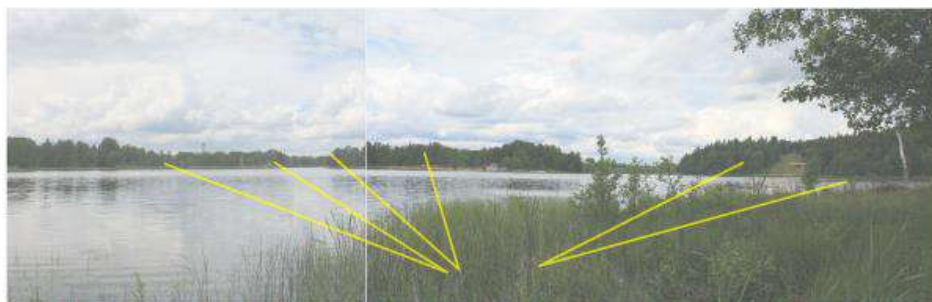
29. att. Skats uz Eola tempļi (vasara). Pļaušanas robeža



30. att. Aizsegts tālais skats uz Alūksnes ezeru

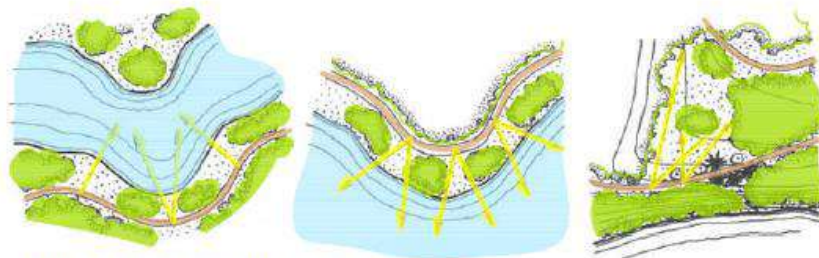


31. att. Skats uz Alūksnes ezera ainavu no parka centrālās lauces



32. att. Skati no parka tālākā ZR stūrī (ezera krastā) uz ezera ainavu un Alūksnes pilsētu - Ev. Luterisko baznīcu, Alūksnes veco (Esermales) pili, 14. gs. Līvoniņu ordeņa pilsdrupām un Tempļa haimu.

Labas prakses piemēri



Skatu līnijas. Parka ainavas tuvāku un tālāku skatu līniju veidošanas pamatprincipi



Claremont park, Anglija. Parka ainavas skata līnija pirms rekonstrukcijas



Claremont park, Anglija. Parka ainavas skata līnija pēc rekonstrukcijas



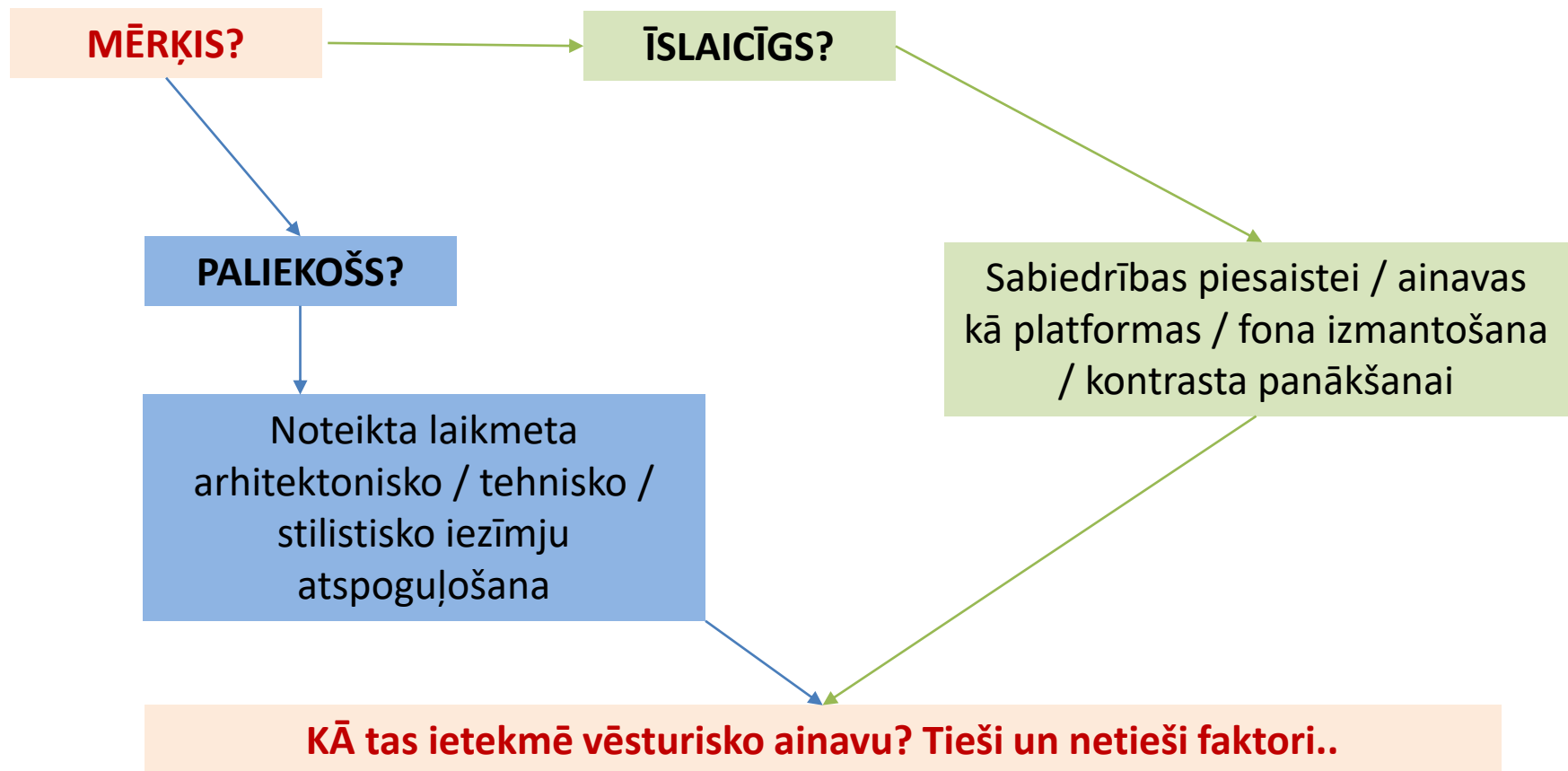
Skatu līnijas virzoties pa parka pastaigu takām. Parka ainavas tuvāku un tālāku skatu līniju veidošanas pamatprincipi

Vadlīnijas

- Apsēkot tālos skatus visos gadalaikos un novērtēt skata malu esošo un perspektīvā veidojošo kokaugu atbilstību kvalitāti. Izņemt mazvērtīgus un ar neizteiksmīgu vainagu kokaugus, piemēram, jaunās egles, sējeņus (28., 29. att.);
- Regulāri pļaut skatu līniju lauces, atkārtot skatu malu veidojošo stādījumu grupu vainaga līniju. Ja skata malu veido koki - soliteri - pļaut arī zem koka vainaga projekcijas;
- Atņemt skatus no mazvērtīgiem un perspektīvā skatu traucējošiem kokaugiem (30., 31. att.);
- Nodrošināt skatu pieejamību, veidojot papildus pastaigu takas un skatu platformas (32. att.).

JAUTĀJUMI

- Vēsturiska ainavas un laikmetīgu elementu / objektu mijiedarbe



- Parku dendroloģiskā inventarizācija / bioloģiskās daudzveidības novērtējums
- Bīstamo koku apsaimniekošana
- Kultūras un dabas mantojuma mijiedarbe

- Parku dendroloģiskā inventarizācija / bioloģiskās daudzveidības novērtējums

PIEŅEMTIE APZĪMĒJUMI

	Nevērtīgs lapu koks (nokatīts, kultašs)
	Mazvērtīgs lapu koks (būtiski bojājumi)
	Vērtīgs lapu koks (nebūtiski bojājumi, ainavisks)
	Ļoti vērtīgs lapu koks
	Izcils lapu koks (bez bojājumiem, dižkoks jebkuri stāvoklī, izteikti ainavisks)
	Mazvērtīgs skujskoks (būtiski bojājumi)
	Vērtīgs skujskoks (nebūtiski bojājumi, ainavisks)
	Ļoti vērtīgs skujskoks
	Izcils skujskoks (bez bojājumiem, dižkoks jebkuri stāvoklī, izteikti ainavisks)

	672813 Koka numurs dabā
	Dabā neesošs koks
	Rekomendējam likvidēt kā bīstamu koku vai ainasas kopsauks nolūkos
	Dižkoku aizsargjosla (10 m mērot no vainaga projekcijas uz zemes)
	Dižkoks (MK noteikumi Nr. 264 "Ipaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējās aizsardzības un izmantošanas noteikumi")
	Ipaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ģimenesi izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu")
	Kvartāla robežlīnija

ĪADT - DIŽKOKU KOPSAVILKUMS

NPK	Nr. pie koka	Koka sugas latviskais nosaukums	Koka sugas latviskais nosaukums	Stumbra apm., m	H, m	Vainaga plat., m	Vainaga, V2-V6	Stumbrs	Vainags	Saknes	Stimības un kalcifikācija	Kopējais posmums	Absolūtā dat., h	Savienā. nov., 1-10	Kopējais nov. (novērtētais)	Pielāides (īpaši aizsargājamo, ainaviskās utt.)
Stāigene																
190	672993	Rietumu tīķa	<i>Thuja occidentalis</i>	1.51	17.00	6.00	v3	Kokam 2 m augstumā atzīmējoties spēcīgs sāncenis, kas koku uzāc.	Atsevišķi sausie zari	Bijušas sprākstas paliekas, iesp. palikuši mūļi		Nau riepniecēšanai		6	īsks	Dižkoks!*
195	672998	Holandes liepa	<i>Tilia x europaea</i>	3.27	20.00	10.00	v4	Izteikta Holandes liepa raksturīgā augstuma, kur koks visākamā smērā bijis galotnē, centrālajā daļā atzīmējoties trūpe	Vainags sastāv no 3 stumbriem: apstāvēti 5 m augstumā, kur koks visākamā smērā bijis galotnē, centrālajā daļā atzīmējoties trūpe	Apbērtas un bojātas saknes		Nepieciešama sāncenis, kas ir vairs bērnu rotaļu laukumā bīdāšana (ar apstāvēti 2-3 metriem, un vainaga 2 punktu drošības sistēma ar kopējo garumu 8 metri, 4 punkti)		6	īsks	Dižkoks, pēc apskārtmēra! Koki veido, iespējams, vēsturisku Holandes liepu ovlū.
230	672973	Holandes liepa	<i>Tilia x europaea</i>	2.82	22.00	12.00	v3	Izteikta holandes liepa raksturīgā augstuma, 6 m augstumā koks bijis stabots. Vaināgs pārvērtēti zari nozāģēti, atzīmēti divi	Atsevišķi bīstami sausie zari			Vainaga samazināšana, sauso zaru uzgāzēšana. Nepieciešama 2 punktu 4 tonnu vainaga drošības sistēma ar kopējo		7	īsks	Dižkoks, pēc apskārtmēra! Ainaviski! Koki veido, iespējams, vēsturisku Holandes liepu ovlū.
239	672982	Holandes liepa	<i>Tilia x europaea</i>	3.17	24.00	14.00	v4	9 m augstumā bijis stabots, nāgri ir viens pamatstumburs un mazāki stumbriņi atzīmējoties izaugumi, kas raksturīgi						6	īsks	Dižkoks, pēc apskārtmēra! Koki veido, iespējams, vēsturisku Holandes liepu ovlū.
285	673029	Purve bērns	<i>Betula pubescens</i>	1.74	14.00	10.00	v3	apstāvēti 20 m augstumā U veidā sadalās divos stumbros						7	īsks	Dižkoks, pēc apskārtmēra!*

- Parku dendroloģiskā inventarizācija / bioloģiskās daudzveidības novērtējums



SEKUNDĀRAIS NUMURS (NETIKA IZMANTOTS)

PRIMĀRAIS
NUMURS
(KOKA NUMURS
DABĀ)

2

Parastajai zirgkastaņai (*Aesculus hippocastanum*) visā izpētes teritorijā konstatēti lapu kaitēkļa Zirgkastaņu mīnējošā kodes/*Cameraria ohridella* bojājumi.



Izpētes teritorijā tika konstatētas sekojošas bioloģiskās daudzveidības vērtības:

MK noteikumi Nr.45 "Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi":

- Dzenis, vidējais *Dendrocopos medius*

MK noteikumi Nr.396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu":

- Marmora rožvabole/ *Liocola marmorata*



- Dzenis, vidējais *Dendrocopos medius*



- Pleurostikta, kausveida / *Pleurosticta acetabulum*



5.1. SUGU UN BIOTOPU APSAIMNIEKOŠANAS KARTE

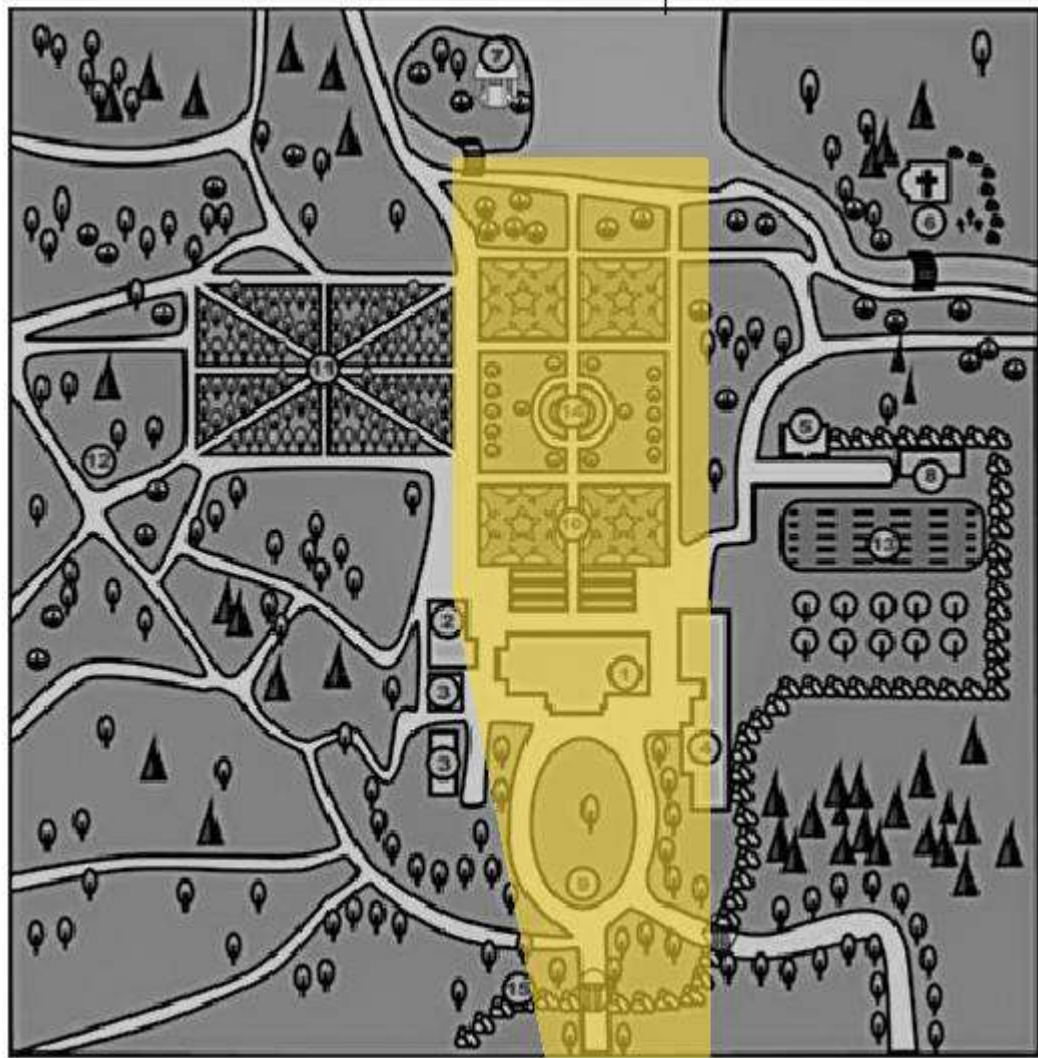
Latvijas biotopu klasifikatora
kods

- Parku dendroloģiskā inventarizācija / bioloģiskās daudzveidības novērtējums

Nr.	Biotopa grupa	Biotopa veids	Ieteicamā apsaimniekošana
1	Mēreni mitras pļavas	<i>Atmatu pļavas</i>	Pļaušana
2	Mitras pļavas Avoksnāji	<i>Pļavas un ganības auglīgās un mēreni auglīgās augsnēs</i>	Pļaušana vai ganīšana Saudzēt avoksnāju
3	Ruderālie biotopi	<i>Atmatas</i> <i>Nezālienes</i>	Saglabāt kokus un krūmu grupas Veidot jaunus stādījumus Pļaušana
4	Ezera krasts, piekraste	<i>Niedrāji ezeru krastmalās</i> <i>Viršūdens (helofītu) augājs</i> <i>ezeru piekrastēs</i>	Vietām var izplaut niedres u.c. lakstaugus un veidot atklātas vietas pie ūdens (sekmē ūdens attīrīšanos ezerā) Saglabāt dzīvotspējīgos kokus un krūmu grupas
5	Mitras pļavas	<i>Ļoti auglīgas palieņu pļavas</i> <i>Pļavas un ganības auglīgās un mēreni auglīgās augsnēs</i>	Pļaušana, saglabājot tradicionālās siena pļaušanas un grābšanas metodes (siena apgrozīšana žāvēšanas laikā) un siena novākšana
6	Dīķis (“vecupe”)	<i>Viršūdens (helofītu) augājs</i> <i>ezeru piekrastēs</i>	Tīrīt augustā, izvēcot arī atmirušos ūdensaugus un to atliekas, noplaujot augus ap dīķi un aizvēcot tos
7	Slapjas pļavas Melnalkšņu staignāji	<i>Acidofilas zemo grīšļu pļavas</i>	Pļaušana vai ganīšana Melnalkšņu un vītoliu saglabāšana Nemainīt hidroloģisko režīmu
8	Mēreni mitras pļavas Mitras pļavas	<i>Atmatu pļavas</i> <i>Ļoti auglīgas palieņu pļavas</i> <i>Pļavas un ganības auglīgās un mēreni auglīgās augsnēs</i>	Pļaušana
9	Platlapju mežs	<i>Parkveida pļavas un ganības</i>	Ap vecākajiem kokiem izcērtami visi jaunākie koki, kas tieši ieauguši platlapja vainagā vai tos noēno/ traucē Jāparedz arī jaunu koku (t. sk. introducētu platlapju sugu) stādīšana laucēs Ieteicams saglabāt krūmus Zālāja pļaušana

JAUTĀJUMI

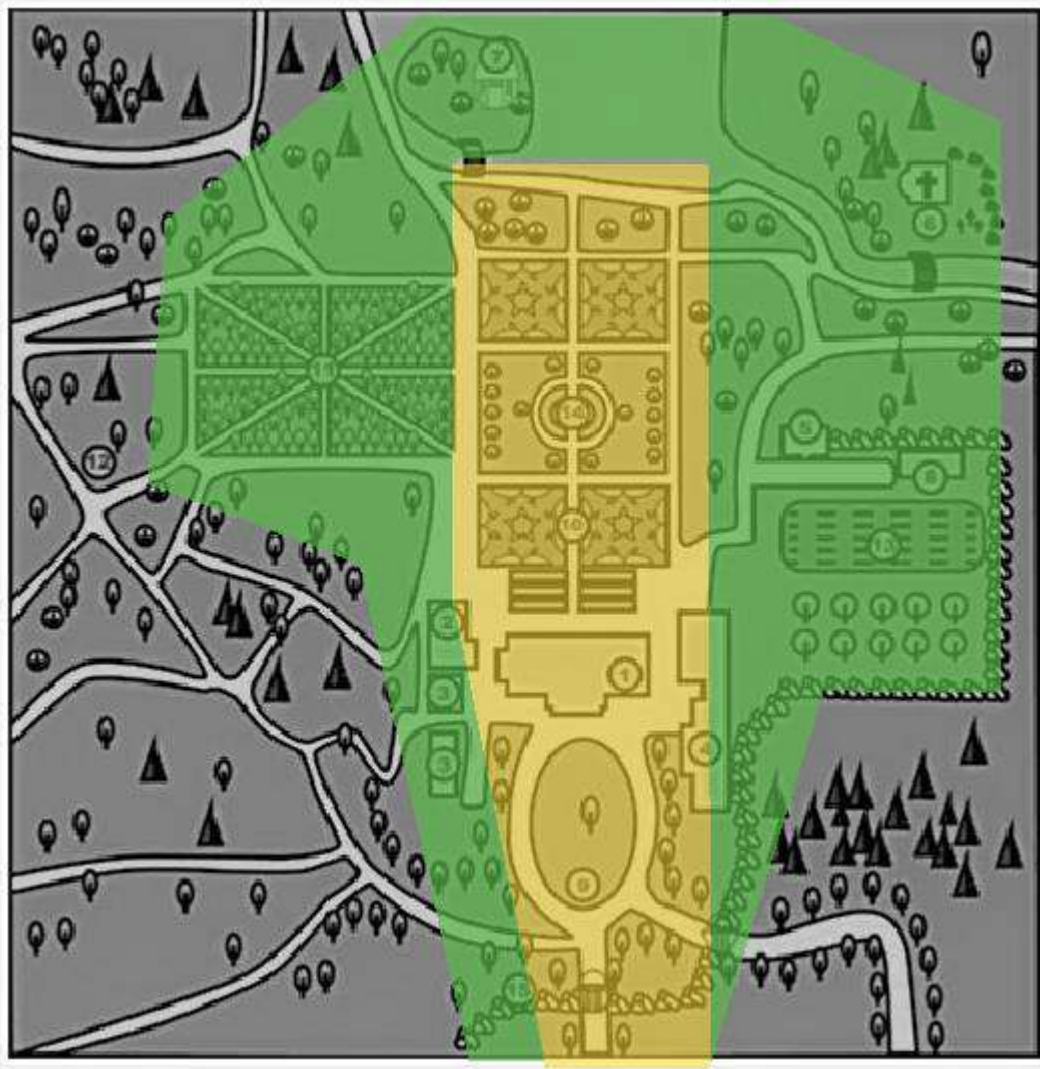
- Kultūras un dabas mantojuma mijiedarbe



Intensīvi kopta teritorija

JAUTĀJUMI

- Kultūras un dabas mantojuma mijiedarbe



Mazāk intensīvi kopta teritorija

JAUTĀJUMI

- Kultūras un dabas mantojuma mijiedarbe



Mežaparka teritorijas
Dominē dabiskā ainava

- **Finansējuma piesaiste parku attīstībā**

- **ES fondi**

- **Valsts Kultūrkapitāla fonds (VKKF)**

<http://www.kkf.lv/>

- **Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes finansējums**

<http://mantojums.lv/lv/GP/>

- **Lauku atbalsta dienests**

- **Borisa un Ināras Teterevu fonds**



Interreg
Latvija–Lietuva

Eiropas Reģionālās attīstības fonds



EIROPAS SAVIENĪBA

Paldies par uzmanību!

Kristīne Dreija
Ainavu arhitekte, Dr.arch.
Jelgava, 13.11.2018